

बसबरिया गाउँपालिकाको आ.व. २०७४।७५ को नीति तथा कार्यक्रम

पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेअनुरूप राज्यमा संघीय शासन व्यवस्था लागु गर्ने सन्दर्भमा स्थानीय तहको निर्वाचनपश्चात गठन भएको बसबरिया गाउँपालिका सरकारको तर्फबाट पहिलो ऐतिहासिक गाउँसभा समक्ष आर्थिक वर्ष २०७४।७५ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउदा मैले आफुलाई गौरवान्वित महसुस गरेकी छु । यो सुअवसरमा सर्वप्रथम त नेपालको इतिहासका विभिन्न कालखण्डमा निरङ्कुशताविरुद्ध, अग्रगमन, लोकतन्त्र, राष्ट्रहित तथा विधिको शासनका पक्षमा आफ्नो जीवन बलिदान गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात शहिदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु ।

यस गाउँपालिकाको नेतृत्व गर्ने बसबरिया गाउँ सरकारले संविधानको मर्म, शहिदका सपना, जनमतको कदर गर्दै बसबरिया गाउँपालिकालाई समुन्नत, समृद्ध बसबरिया बनाउने लक्ष्य राखेको छ । मुलुककै इतिहासमा पहिला पटक गठन भएको स्थानीय सरकारमाभ्र लामो समयसम्म जनप्रतिनिधिविहिन रही शासन व्यवस्थामा बेथिति बढेको परिस्थितिमाभ्र निर्धारित लक्ष्य पुरा गर्न विविध प्रकृतिका चुनौतीहरुको सामना गर्नुपर्ने अवस्था देखिएको छ ।

विधिको शासनको स्थापना, सुशासन, दण्डहीनताको अन्त्यजस्ता लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य, मान्यताको जग बसाउन स्थानीय तहका तीनवटै अङ्ग विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गरी स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गर्ने प्रमुख चुनौती हाम्रासामु विद्यमान छ । वर्तमान समयमा चालु आ.व. २०७४।७५ को लागि करिब ६ महिना बितिसकेपश्चात नीति तथा कार्यक्रम बनाउँदा बाँकी ६ महिना भित्र आ.व. को सम्पूर्ण कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यमा पूर्ण रुपमा सफलता पाउन समयको अधिकतम उपयोग गर्नुपर्ने चुनौती अहिल्यै महसुस गरिसकिएको छ भने विद्यमान कानूनी प्रावधान अनुरूप यसलगत्तै आगामी आवको योजना तर्जुमा प्रकृत्या पनि अगाडि बढाउनुपर्ने दायित्व बहन गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसमाथि स्थानीय सरकारको सबै अङ्गको संस्थागत विकास नभइसकेको, कानूनी अस्पष्टता, दक्ष जनशक्तिको अभाव आदिले गर्दा थोरै अलमलको अवस्था पनि सिर्जना भएको छ । तरपनि नेपालको इतिहासमै पहिलो जननिर्वाचित स्थानीय सरकारको रुपमा यस्ता यावत् चुनौतीहलाई अवसरको रुपमा स्वीकार्दै प्राप्त स्रोत, साधनको अधिकतम सदुपयोग गरी विकासमा लगानी गरी बसबरियाबासीसमक्ष समतामूलक एवं न्यायोचित ढङ्गले विकासको लाभ पुर्याउन यस सरकार आतुर रहेको छ ।

वर्तमान अवस्थामा बसबरिया गाउँपालिका नवगठित कान्छो स्थानीय तह भएकोले स्रोत विनियोजनका ढिलाइ लगायत केही प्राविधिक विषयमा जटिलता देखिए पनि यस सरकारले बसबरियालाई समृद्धिको वृहत सम्भावना बोकेको गाउँपालिकाको रुपमा स्वीकार्दै प्रदेश नं. २ कै उत्कृष्ट नमूना गाउँपालिका बनाउने लक्ष्यका साथ अघि बढेको छ । यस आवमा पहिलो खुड्किलोको रुपमा वैज्ञानिक ढंगले विस्तृत रुपमा सम्भाव्यता अध्ययन गरी सोही आधारमा बसबरियाको विकासको प्रकृत्यालाई गति दिनका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरिनेछ । तत्पश्चातमात्र यस सरकारले राखेको परिदृश्यलाई आखाले ताकी अघि बढ्ने मार्ग आगामी वर्षका नीति तथा कार्यक्रममा छिचोलिने छ । प्रारम्भिक रुपमा चालु आ.व. ०७४।७५ का लागि सरकारले बसबरियाको समृद्धि एवं प्रगतिका खातिर देहायबमोजिमका नीति तथा कार्यक्रम तयार गरेको छ । यिनै नीतिको सम्बोधन एवं कार्यक्रमको कार्यान्वयन हुने गरी चालु आ.व.को अनुमानित आयव्यय विवरण (बजेट) तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

रणनीतिहरु

१. गाउँपालिकाअन्तर्गत कार्यक्रम तथा विकास निर्माणका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्दा दीर्घकालीन महत्वका, आफैमा धानिन सक्ने एवं प्रतिफल दिने किसिमका विषय एवं क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
२. कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सुशासन, पारदर्शिता एवं सामाजिक न्यायलाई अङ्गिकार गरिनेछ ।
३. स्थानीय संस्कृति, कला, भाषा एवं मौलिकताको विशेष संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै आधुनिक प्रविधि, विज्ञानका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको प्रयोगबाट लाभ लिने अवस्था सिर्जना गरिनेछ ।
४. कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा संविधानमा उल्लेखित राज्यका निर्देशक सिद्धान्त एवं नीतिहरु, संघीय सरकारले लिएका लक्ष्यहरु, दिगो विकासका लक्ष्यलगायत विकासमा अन्तर्सम्बन्धित मुद्दाहरु (**cross-cutting issues**) लाई आधार मानी प्राथमिकिकरण गरिनेछ ।
५. समुदायमा आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपमा पिछ्छडिएका, वञ्चितकरणमा परेका सीमान्तकृत व्यक्ति, समुदायलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न विकासका लाभग्राहीको अग्रपंक्तिमा राखिनेछ साथै त्यस्ता वर्गको उत्थान र समृद्धिमा विशेष जोड दिइनेछ ।
६. बसबरिया गाउँपालिकाको समृद्धिमा हातेमालो गर्न केन्द्रीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ, संस्था लगायत सबै सम्भावित निकायहरूसँग हातेमालो गर्दै अघि बढिनेछ साथै विकास निर्माणको लगानीमा साभेदारी गर्ने र निजी क्षेत्रको लगानी भित्र्याउन लगानीमैत्री वातावरण तयार गरिनेछ ।

नीति तथा कार्यक्रम

शिक्षा : “सबैका लागि निशुल्क र गुणस्तरीय शिक्षा, हाम्रो प्रतिबद्धता”

- चालु आ.व.मा गाउँपालिकाभित्रका विद्यालयहरुको दरबन्दी संरचना विद्यमान जनशक्ति, विद्यार्थी भर्ना दर, भौतिक पूर्वाधारको अवस्थाका सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन गरी सोही आधारमा विद्यालय क्षेत्र विकासका लागि बृहत योजना तयार गरिनेछ ।
- चालु शैक्षिक सत्रको अन्तसम्ममा सबै विद्यालयहरुमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गरी विद्यालयको गतिविधिलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- विद्यालयहरुको भौतिक अवस्थाको स्तरोन्नति गरिनेछ, नमूना बालविकास केन्द्र सञ्चालन गरिनेछ । साथै दलित, अतिविपन्न, अपांगता भएका बालबालिकाहरुलाई भर्ना गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- किशोरीहरुलाई प्राविधिक शिक्षातर्फ आकर्षित गर्ने किसिमका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, महिलाहरुलाई अनौपचारिक शिक्षा लिने तर्फ प्रेरित गरिनेछ ।
- सम्पूर्ण विद्यालयहरुमा कक्षा १ मा अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन सुरु गरिनेछ । साथसाथै निरन्तर सिकाइ उपलब्धी मापन संयन्त्र बनाई गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गरिनेछ ।

स्वास्थ्य

- स्थानीय बासिन्दालाई स्वास्थ्य चौकीबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा लिने बानीको विकास गर्ने किसिमका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- चालु आव भित्र मानपुर स्वास्थ्य चौकीमा वर्थिङ सेन्टर सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- परिवारको आकार घटाई गुणस्तरीय जीवन प्रवर्द्धन गर्न प्रत्येक नवविवाहित दम्पतीलाई प्रजनन स्वास्थ्य, जीवनोपयोगी सीप, सुनौला १००० दिनका विषयमा अभिमुखीकरण गरिनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिक एवं अशक्त अपागता भएकाहरुका लागि चौमासिक रुपमा घरदैलोमा पुगी स्वास्थ्य जाँच गरिनेछ ।
- गाउपालिकाको कुपोषणको दर न्यून गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउपालिका क्षेत्रमा कम्तिमा ५५ शैयाको अस्पताल निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।

कृषि, पशु तथा सहकारी

- कृषि कार्यलाई सहज तुल्याउन ठाउँठाउँमा कृषि सडकहरु निर्माण गरिनेछ ।
- पशुपालनलाई व्यवसायिक बनाउँदै कृषकहरुको आयस्तर वृद्धि गर्ने, पशु बीमा तर्फ कृषकहरुलाई आकर्षित गराउने किसिमका नीतिहरु अवलम्बन गरिनेछ ।
- बसबरिया गाउपालिकालाई कृषि उपज र पशुपालनमा आत्मनिर्भर बनाउन विविध कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सहकारीको माध्यमबाट एकजुट भई आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने तर्फ नागरिकहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाइ

- चालु आ.व. को फागुन मसान्तभित्र बसबरिया गाउपालिकालाई खुला दिसामुक्त गाउपालिका घोषणा गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी सरकारी एवं गैरसरकारी निकायहरूसँगको समन्वयमा विशेष अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- विद्यालयमा अध्ययनरत किशोरीहरुको महिनावारी स्वच्छ र मर्यादित बनाउन आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयहरुमा स्वच्छता कुनो स्थापना गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउपालिकाभित्रका सार्वजनिक स्थलमा प्रतिक्षालय, सार्वजनिक शौचालय निर्माण , फोहरमैला कन्टेनरको व्यवस्था गर्दै स्वच्छता र पर्यावरण संरक्षणलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- पूर्ण सरसफाइलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन जीवनशैली, संस्कारमा परिवर्तन गर्नेतर्फ सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

महिला, बालबालिका तथा लक्षित समूह

- महिला सशक्तिकरणका लागि समुदायमा रहेका आर्थिक एवं सामाजिक रुपले विपन्न महिलाहरुलाई समूहमा आवद्ध गरी ज्ञान, सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न महिला लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालविवाह, दहेजप्रथा, बोक्सीप्रथा जस्ता विद्यमान कुसंस्कृतिलाई अन्त्य गर्ने, घरेलु हिंसा न्यूनीकरण गर्ने जस्ता कार्यलाई अभियानको रुपमा अघि बढाइनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन लागु गर्न प्रारम्भिक चरणमा रणनीतिक योजना तर्जुमा, बालक्लब गठन जस्ता कार्यलाई अघि बढाइनेछ ।

- गाउपालिकाको सरहदभित्रका पसल, कारखाना लगायत सबै किसिमका व्यवसायहरुलाई बालश्रममुक्त बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अपांगता भएका व्यक्तिहरुको आवश्यकता पहिचान गरी सहायक सामाग्री उपलब्ध गराउनेछ । साथै अपांगता भएका व्यक्तिको निजी प्रयोजनका लागि कुनै प्रकारको सिफारिसमा दस्तुर व्यवस्था गरिनेछ ।
- दलित, अल्पसंख्यक, पिछडिएका, वञ्चितकरणमा परेका समुदायको सशक्तिकरणका लागि सचेतनामूलक क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

संस्कृति प्रवर्द्धन, खेलकुद तथा मनोरन्जन

- बसबरियाबासीहरुको स्थानीय मौलिक संस्कृति, सभ्यताको परिचायकका रुपमा रहेका मठ, मन्दिर, धर्मशाला, सहलेश स्थान, मदरसा आदिको आवश्यकता अनुसार निर्माण, मर्मत सम्भार गरिनेछ ।
- वडा एवं बस्तीहरुलाई पायक पर्ने स्थानमा धर्मशाला निर्माण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- खेलकुद कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न विद्यालयमा खेलकुद सामाग्री वितरण, अतिरिक्त क्रियाकलापको व्यवस्था, युवाहरुलाई खेलकुदमा प्रोत्साहन गर्ने किसिमका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

सूचना, संचार तथा सुशासन प्रवर्द्धन

- बसबरिया गाउपालिकामा **MARS** प्रणाली लागु गरी सूचना प्रविधिमैत्री स्थानीय तहको रुपमा विकसित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- विद्युतीय शासनको प्रयोग गर्दै कार्यालयको अभिलेख व्यवस्थापन, नागरिक वडापत्रको निर्माण, सेवा प्रवाह प्रणाली लगायत सम्पूर्ण कार्यसम्पादनको गुणस्तर वृद्धि गरि चुस्त र छरितो व्यवस्थापन प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- कार्यालयको वेबसाइट साइटमार्फत सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन, २०६४ बमोजिमको सूचना, विलहरु लगायत सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु मासिक रुपमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कर्मचारीहरुको कार्यक्षमता अभिवृद्धि गर्ने, मनोबल उच्च राख्ने, सकारात्मक दृष्टिकोण, सदाचारको विकास गर्ने तथा पदाधिकारी एवं कर्मचारीबीचको सम्बन्ध सुमधुर कायम राख्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- दसञ्चार सेवा प्रदायक निकाय, कम्पनीहरुसँग समन्वय गर्दै यस गाउपालिका क्षेत्रमा सञ्चार सेवाको रेन्ज बढाइनेछ ।
- गाउपालिकाद्वारा सञ्चालन भइरहेका गतिविधिबारे नागरिकलाई सुसूचित गराउन, सुशासनको प्रत्याभूति दिलाउन वडास्तर र गाउपालिकास्तरबाट सार्वजनिक लेखापरिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

सडक, सार्वजनिक सम्पत्ति तथा विजुली बत्ती

- चाल आ.व.मा पछिल्लो ४ वर्षका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरि सोही अनुसार पूर्वाधार विकास निर्माणको वृहत खाका निर्माण गरिनेछ । पहिलो पाँच वर्षभित्र गाउपालिकाभित्रका प्रायः सडकहरु पक्की ढलान गर्ने योजना अनुरूप नीति अलम्बन गरिनेछ ।
- गाउपालिकाभित्रका सडकहरुलाई मूल सडक र सहायक सडकको रुपमा वर्गीकरण गरी मूल सडक ३० फिट र सहायक सडक २० फिट कायम गरी सडक अतिक्रमण रोक्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- चालु आ.व.मा प्रत्येक वडाको मूल सडक नालासहित पक्की ढलान गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाभित्रका सबै सडकहरु बाह्रै महिना सहज आवागमन गर्न सकिने गरी आवश्यकता अनुसार ग्रेभल, माटो भर्ने तथा अन्य मर्मत गरिनेछ ।
- गाउँक्षेत्रका सडकहरुमा सडकवृत्ती जडान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ साथै विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरी मिटर जडान कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- सार्वजनिक जग्गा तथा सडक अतिक्रमण भइरहेको अवस्थामा यस वर्ष सार्वजनिक सम्पत्ति छुट्ट्याइ संरक्षण गर्ने, घेराबेरा गर्ने जस्ता कार्य गरिनेछ ।
- यस वर्ष उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने उपभोक्ता समितिलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- पूर्वाधार निर्माण गर्दा अपागमैत्री, बालमैत्री, वातावरण मैत्री जस्ता अन्तर्सम्बन्धित समसामयिक मुद्दाहरुलाई समावेश गर्ने किसिमको संरचना तयार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

जनसंख्या, तथ्याङ्क तथा विपद् व्यवस्थापन

- बसबरिया गाउँपालिकाको विकासको योजना तयार गर्न चालु आ.व.मा एकीकृत रुपमा तथ्यांक संकलन गरी वस्तुगत विवरण तयार गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्रका घरधुरीहरुको विस्तृत रुपमा तथ्यांक राखिनेछ ।
- बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम लगायत सरकारले अवलम्बन गरेका नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको अवस्थाबारे प्रभावकारी अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र आगलागी, बाढी, पहिरो भुइँचालो लगायत विपद् बाट सिर्जित समस्या एवं क्षतिहरुको अवस्थामा राहत प्रदान गर्न रकम छुट्ट्याई निश्चित मापदण्डका आधारमा आवश्यक कार्यक्रम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

राजस्व व्यवस्थापन

- गाउँको दिगो विकासका लागि कर तिरौं भन्ने नारा सहित कर तिरी विकास निर्माणमा योगदान गर्न नागरिकहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- नेपालको संविधानको अनुसूची ८ बमोजिम गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रका विषयमा करका दर निर्धारण गरी सम्पूर्ण नागरिकलाई करको दायरामा समेट्ने प्रयास गरिनेछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम वि.सं.२०७५ साउन १ गतेदेखि एकीकृत सम्पत्ति कर लागु गर्नका लागि यससम्बन्धि सम्पूर्ण पूर्वतयारी पुरा गरिनेछ ।
- सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदाताहरुलाई इमानदार र कर्तव्यनिष्ठ नागरिकको रुपमा अभिलेखन गर्दै सम्मान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बसबरियाको स्थानीय राजस्वलाई विकासको मेरुदण्डको रुपमा स्थायी र दिगो स्रोतका रुपमा विकास गर्ने साथै राजस्व संकलनलाई बढोत्तरी दिने किसिमका योजना छनौट कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट सेवा प्रवाह गर्दा नियमानुसार कर एवं राजस्व तिर्ने कार्यलाई सेवा सँग आवद्ध गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाभित्र सबै भन्दा बढी कर संकलन गर्ने वडाका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुलाई सम्मानित गरिनेछ साथै सोही अनुपातमा आगामी वर्षका योजनामा सो वडाको वडागत बजेट सिलिङ्मा थप गरी प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

बसबरिया गाउपालिकालाई विगतको अवस्थाबाट समृद्ध, समुन्नत र विकसित बनाउने, नागरिकलाई परिवर्तन, लोकतन्त्र, सुशासन एवं स्वशासनको प्रत्याभूति दिलाउने जिम्मेवारी जनमतद्वारा बसबरिया सरकारलाई प्राप्त भएको छ । यसका लागि हामी सम्पूर्ण निर्वाचित पदाधिकारीहरु आम नागरिकहरुप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै जनमतको सदुपयोग गरी शान्ति, समृद्धि, अमनचयन कायम गरी आम नागरिकहरुको जीवनस्तर उकास्न हामी सदैव प्रतिवद्ध रहने वाचा गर्दछौं । यसै गरी बसबरिया सरकारले लिएका लक्ष्य, तयार गरेको नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न, रेखदेख र खबरदारी गरी आ आफ्नो तह र तप्काबाट योगदान पुर्याउनुहुन संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ, संस्था, निजी क्षेत्र, सञ्चार जगत, बुद्धिजीवि, नागरिक समाज, मतदाता लगायत आम नागरिकहरुमा हार्दिक अनुरोध गर्दछौं ।

१३ पौष, २०७४

रिना कुमारी यादव

उपाध्यक्ष